

Bijlage VMBO-GL en TL
2021

tijdvak 2

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bronnenboekje

bron 1

Uit een officiële brief van de paus:

Rome, 4 maart 1853

Omdat er zo veel rooms-katholieken wonen wil ik, als paus, weer bisschoppen benoemen in Nederland. Eeuwenlang was dit verboden, maar door de nieuwe grondwet is het weer mogelijk. Ik ben er dan ook van overtuigd dat de koning het benoemen van bisschoppen toestaat.

paus Pius IX

bron 2

Uit een toespraak in de Tweede Kamer (1887):

Algemeen kiesrecht, niemand zit erop te wachten! Er zouden dan ongeveer één miljoen kiezers zijn. Daarvan zullen er honderdduizenden niet geschikt zijn om te stemmen. Maar ik moet toegeven dat het kiesrecht te veel beperkt wordt door het censuskiesrecht. Ik vind dat iemand ook kiesrecht moet kunnen krijgen bij maatschappelijke welstand en geschiktheid.

bron 3

Omschrijving van een persoon op een website:

Zij schreef rond 1895 artikelen voor een organisatie. In haar artikelen stond onder andere dat de ongelijke beloningen voor mannen en vrouwen afgeschaft moesten worden. Ook vond ze dat getrouwde en ongetrouwde vrouwen dezelfde rechten moesten hebben. Ze was daarnaast een groot voorstander van anticonceptie en het bewust regelen van het aantal kinderen dat werd geboren.

bron 4

Hieronder staat eerst een verhaal. Daarna volgen vier kaarten waarop een frontlinie staat aangegeven.

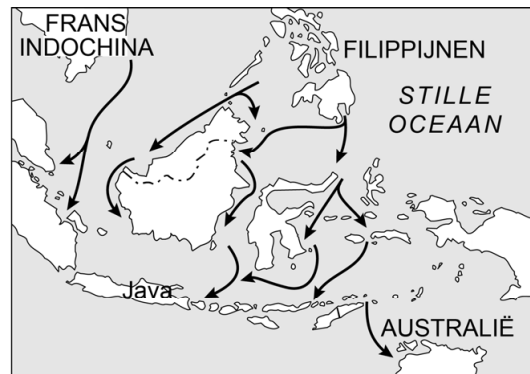
Een soldaat vertelt over een aanval:

Ik hijs mezelf op uit de loopgraaf, val met mijn gezicht in de modder en sta weer op. De eerste soldaten hebben de vijandelijke loopgraaf bereikt, als plotseling boven onze hoofden granaten uit elkaar spatten. Om mij heen slaan de kogels in de grond. Ik ben bij het prikkeldraad aangekomen. Ik stap met moeite over paaltjes heen. Het angstzweet breekt mij uit, want ik geloof dat er tientallen mitrailleurs op me gericht zijn. Alweer een zinloze aanval en zo gaat het al jaren.

kaart 1

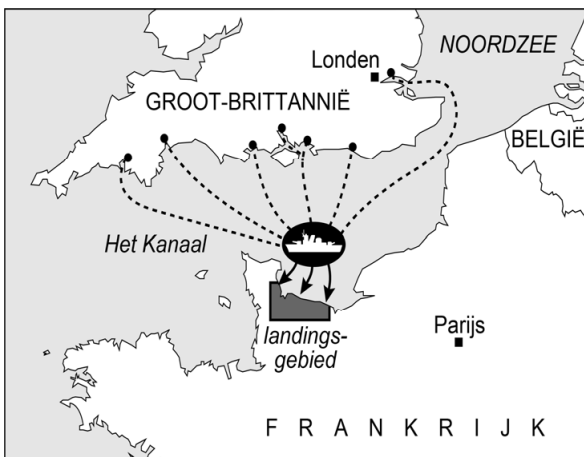
kaart 2

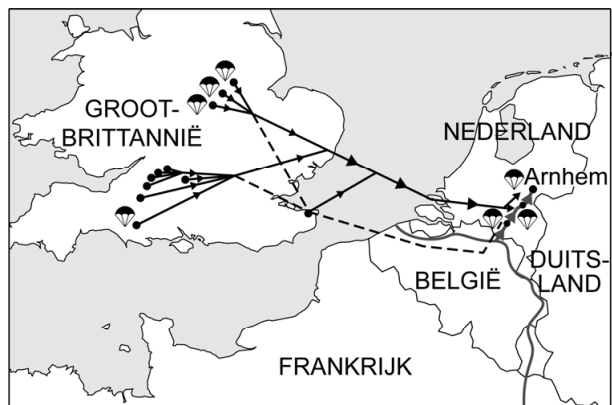
Legenda:

→ Japanse opmars

kaart 3

kaart 4

Legenda:

☪ parachutisten

bron 5

Hieronder staan vier gedichten over de Eerste Wereldoorlog:

gedicht 1

Ik weet niet of ik sterven zal.
Zal een mes mij snijden?
Zal een kogel of een bajonet mij
een wrede dood bereiden?

gedicht 2

Zal giftig of verstikkend gas
mijn longen binnendringen?
Of zal het moordende metaal
mijn ingewanden verwringen?

gedicht 3

Zou een tegenstander straks
mijn vlees aan flarden rijten (= *scheuren*)?
Of zal bij een strijd van man tegen man
een zwaard mijn schedel splijten?

gedicht 4

Het voedsel begint te ontbreken
tot zelfs in ons neutrale land.
Hoe zal het dan zijn in de streken
waar het krijgsvuur is ontbrand?

bron 6

Een sierbord om de Eerste Wereldoorlog te herdenken (1918):

Toelichting

Op het sierbord staat:

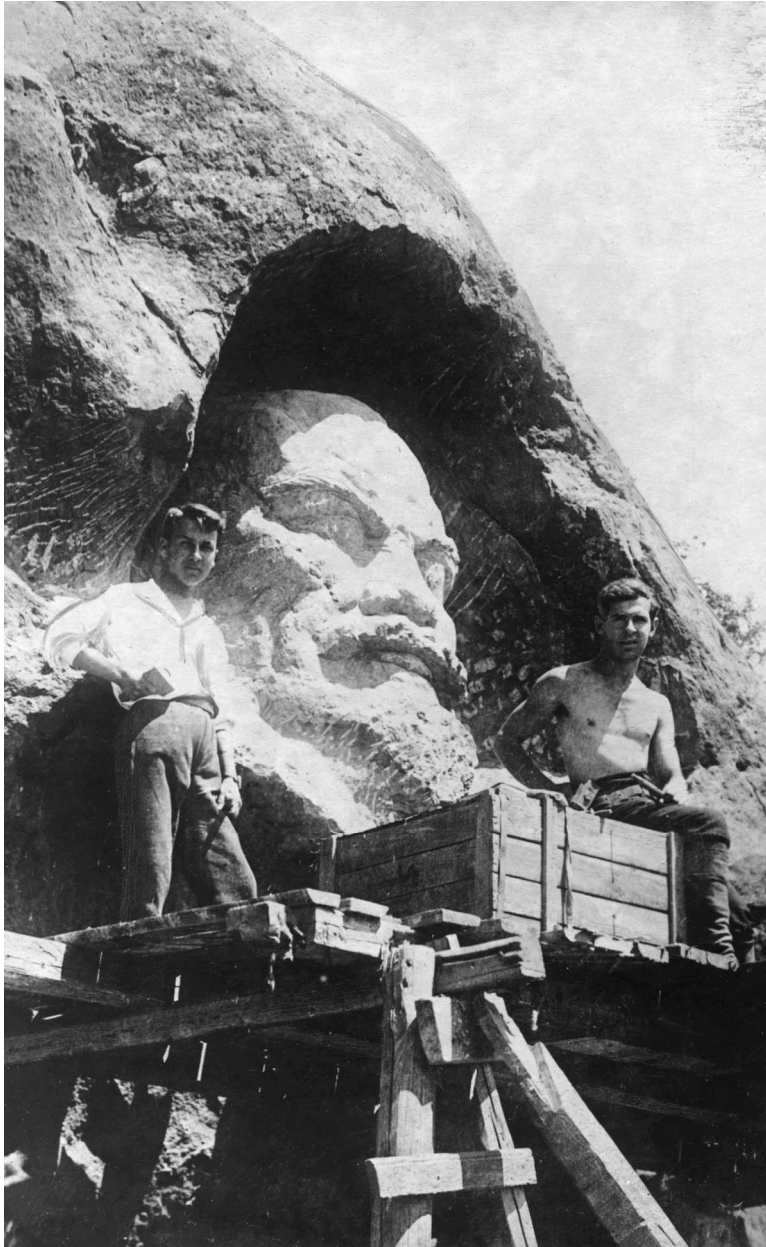
Kaarten en bons (= *bonnen*), wat een tijd kost gij (= *kosten jullie*) ons.

Op de rand staat: brood, boter, koffie en kaas.

Onderaan staat: 1918.

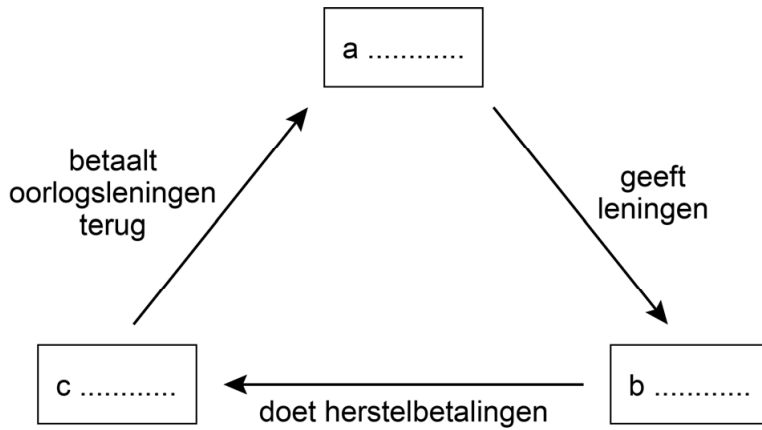
bron 7

Een beeld van Lenin, uitgehakt in rode steen (1924):

bron 8

Een schema van het Dawesplan (1924):

bron 9

Een poster van de NSDAP (1931):

Toelichting

Op de poster staat: Versailles. NSDAP.

bron 10

Een bordspel uit Duitsland (1933):

Toelichting

Op de doos van het bordspel staat: *De overwinningmars van het hakenkruis.*

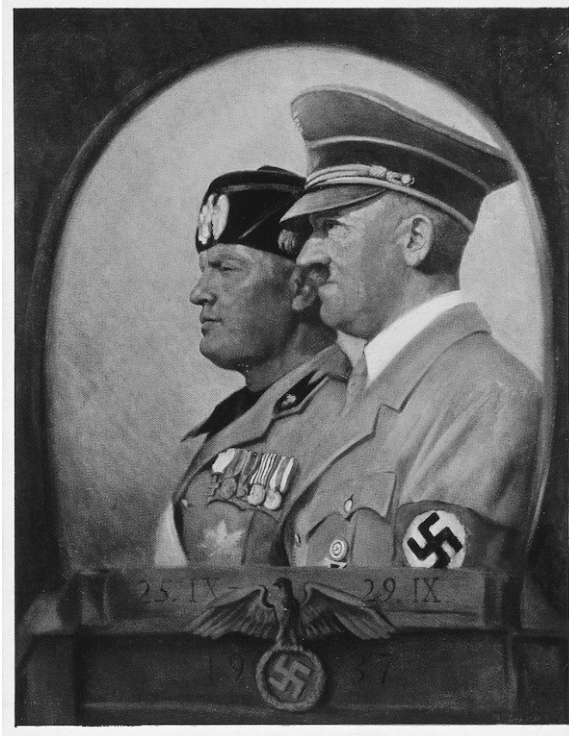
bron 11

Een versje dat dagelijks na het eten op kleuterscholen in nazi-Duitsland werd opgezegd:

Führer, bedankt voor dit eten,
beschermmer van de jeugd,
beschermmer van de ouderen!
U piekert, ik weet het, maar maakt u zich geen zorgen,
ik ben bij u, dag en nacht.
Leg gerust uw hoofd in mijn schoot,
U bent veilig, mijn Führer, omdat u machtig bent.
Heil, mijn Führer!

bron 12

Een briefkaart uit 1937:

Toelichting

Links staat Mussolini, leider van de fascistten in Italië.

Rechts staat Hitler, leider van de nationaal-socialisten in Duitsland.

bron 13

Een gesprek tussen twee belangrijke nazi's naar aanleiding van een gebeurtenis in Duitsland:

Persoon 1: "Door de terechte woede van het Duitse volk tegen de Joden is er in het hele land veel schade aangericht. Ik neem aan dat een deel van de Joden verzekerd is."

Persoon 2: "Bij de glasverzekering is verreweg het grootste deel van degenen die schade geleden hebben Duits, want zij zijn de eigenaren van de winkels. De Joden huren slechts de winkelruimte."

Persoon 1: "Dan moeten de Joden de schade zelf betalen."

bron 14

Herinnering van de Nederlandse minister Gerbrandy naar aanleiding van een gebeurtenis op 13 mei 1940:

Nadat de koningin naar Londen was gegaan, kwamen we als ministers bij elkaar. In dat overleg heb ik gezegd: ik vind dat we daar moeten zijn waar de koningin is. Kabinet en koningin mogen niet van elkaar worden gescheiden.

bron 15

Een propagandaposter:

Toelichting

Op de poster staat: Samen naar de overwinning!

Op het mes links staat de vlag van Groot-Brittannië. Op het mes rechts staan een hamer en sikkel.

De schedel stelt Hitler voor.

bron 16

Een politieke prent over Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog:

Toelichting

Op de prent bovenaan staat prinses Juliana in 1939 op het balkon van het paleis op de Dam in Amsterdam. Zij draagt haar dochter Beatrix op de arm.

Onderaan staat Seyss-Inquart in 1941, ook op het balkon van het Paleis op de Dam. Hij heeft Anton Mussert op de arm. Seyss-Inquart was de hoogste bestuurder van de Duitse bezetter in Nederland.

bron 17

Een politieke prent (1945):

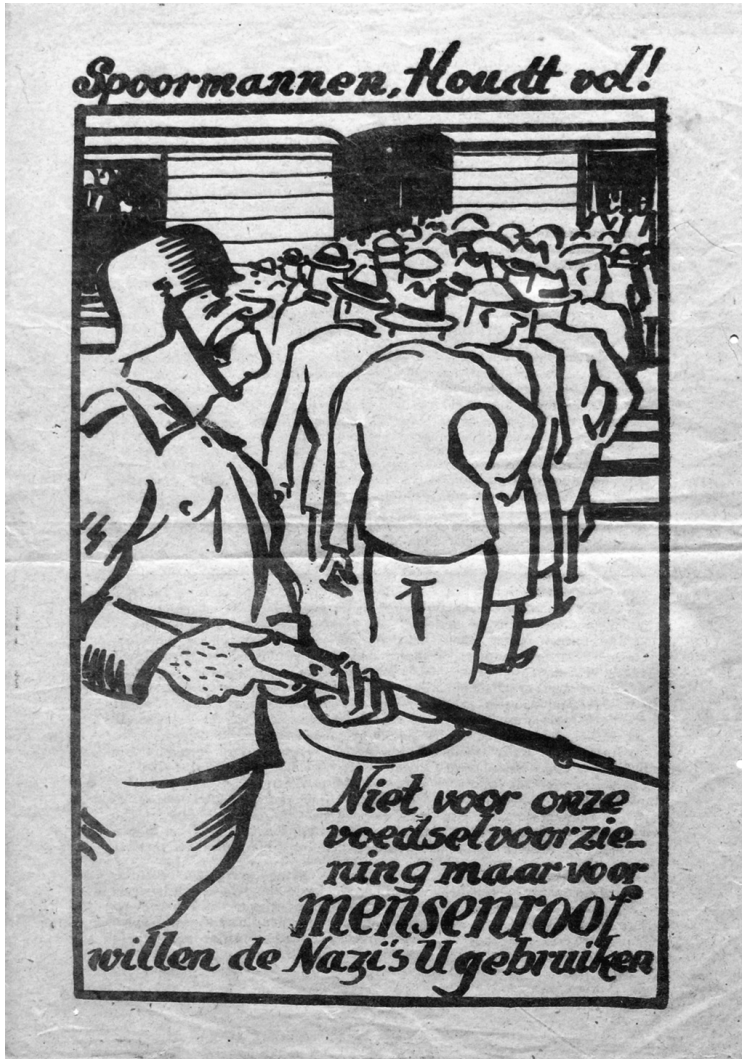
Toelichting

Op de prent staat: Meld je niet! Laat je niet pakken, voor den donder!

Wees een vent, en duik onder!!

bron 18

Een pamflet gemaakt tijdens de Tweede Wereldoorlog (1944):

Toelichting

Op het pamflet staat bovenaan: Spoormannen, houdt vol!

Onderaan staat: Niet voor onze voedselvoorziening maar voor mensenroof willen de nazi's u gebruiken.

bron 19

Vier kaarten met militaire aanvallen tijdens de Tweede Wereldoorlog:

kaart 1

kaart 2

kaart 3

kaart 4

Toelichting

Op de kaarten staan met pijlen bewegingen van legers aangegeven.

bron 20

Een poster in Berlijn (1948):

Toelichting

Op de poster staat: Berlijns noodprogramma met Marshallplan-hulp.

bron 21

Herinneringen van een Nederlandse militair:

Tijdens mijn militaire training capituleerde Japan. Ik ging enige tijd daarna naar Indonesië in de overtuiging dat we nodig waren om de orde en vrede te herstellen. In de loop der tijd kreeg ik langzaam maar zeker mijn twijfels over onze militaire aanwezigheid. Ik dacht: verdorie, misschien vecht ik wel aan de verkeerde kant. Bij mijn terugkomst in Nederland was de straat versierd. Ik zeg altijd: "Wij gingen erheen als idealisten, werden thuis verwelkomd als helden, maar gingen later de geschiedenis in als oorlogsmisdadigers."

bron 22

Uit een toespraak van een Franse minister (1950):

De Franse regering stelt voor om de Franse én de Duitse productie van kolen en staal onderdeel te laten worden van één gemeenschappelijke organisatie. Ook andere landen van Europa mogen met deze organisatie meedoen.

bron 23

Een prentbriefkaart (rond 1950):

Toelichting

Onderaan staat: Moeder in het gezin en niet in de fabriek!

bron 24

Een politieke prent (1962):

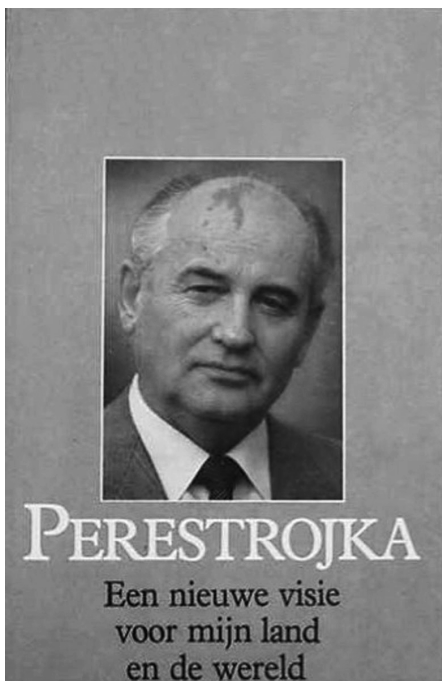

Toelichting

De persoon links is Chroesjtsjov en de persoon rechts is Kennedy.
Op de linker H-(waterstof)bom staat USA (= Verenigde Staten), op de rechter H-bom staat USSR (= de Sovjet-Unie).

bron 25

Een boek (1987):

Toelichting

Op het boek staat: Perestrojka. Een nieuwe visie voor mijn land en de wereld.

bron 26

Een politieke tekening met als titel *Terugkomst naar Europa* (1990):

Toelichting

Op de vlag staat Europa geschreven met het symbool van de Europese Unie.

Op de personen rechts staan de namen van zes landen: Hongarije, Polen, Roemenië, DDR, Tsjechoslowakije en Bulgarije.